

**KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-
QUVVATLASHNING NAZARIY INSTITUTSIONAL ASOSLARI**

Xamrakulov Sindor Qaxromonovich

Navoiy davlat konchilik va axborot texnologiyalari universiteti

Erkinova Madinabonu Normurotovna

Sharq Universiteti Iqtisodiyot yo'nalishi, 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Hozirgi kunda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning jadal o'sib borayotganligini ko'rsatadi. Samarali davlat siyosati orqali kichik biznes va xususiy biznesga moliyaviy va institutsional yordam ko'rsatish bilangina qolmay balki biznesning rivojlanishiga hamda butun iqtisodiyotning barqarorligiga xizmat qiladi. Ushbu sohani izchil rivojlantirib borish orqali mamlakamizda jamiyatimizning ijtimoiy-siyosiy tayanchi va poydevori bo'lgan shaxsiy tadbirkorlikning shakllanishiga va mustahkam bo'lib borishiga erishamiz. Shuning uchun ham davlat tomonidan kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash strategik ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: kichik biznes, davlat siyosati, yordam ko'rsatish, strategik, ijtimoiy-siyosiy tayanchi, qo'llab-quvvatlash.

Kirish

Ma'lumki, bugungi kunda xususiy tadbirkorlikning kichik va o'rta bizneslari keskin rivojlangan, hattoki ayrim davlatlarda uning YAIM dagi ulushi 60-70 foizini tashkil qiladi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash hamda tizimli islohotlarni amalga oshirishdagi ahamiyati ortib bormoqda. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, "Xitoyda ish bilan band aholining 81,4 foizi, YAIM ning 54,3. Yaponiyada esa ish bilan band aholi 70,8 foizi, YAIM ni 53,1 foizi. AQSH da ish bilan band aholi 50,6 foizi, YAIM esa 53,1 foizi kichik biznes ulushiga to'g'ri kelmoqda.[1]

Bu sohada iqtisodiyotdagi sog'lom raqobatni va qulay imkoniyatlarni yaratish davlat byudjetiga tushib boradigan tushumlarning ortishiga xizmat qiladi. Shu sababli ham har bir davlat har qanday sharoitda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun ham ularni qo'llab-quvvatlashga intilishadi. Xorijiy davlatlarning bu sohadagi ishlarini ko'rishimizdan maqsad bu sohada davlat tomonidan tartibga solishda rivojlangan hamda ularning tajribasidan o'tgan amaliy ishlarni O'zbekistonga ham tatbiq qilishdir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 5-oktyabrdagi "Tadbirkorlik faoliyatining jadal rivojlanishini ta'minlashga, xususiy mulkni har tomonlama himoya qilishni va ishbilarmonlik muhitini sifat jihatidan yaxshilashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmon qabul qilingan. Farmonga ko'ra, xususiy mulkni huquqiy himoya qilishni yanada kuchaytirishga, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik uchun qulay shart-sharoitlar yaratishdan tashqari ularni har tomonlama ularni qo'llab-quvvatlashga shu bilan birga bandlik muammosini ham hal qilishga asoslangan.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Tadbirkorlik faoliyati azaldan iqtisod va moliya sohasi olimlarining diqqat-e'tiborida bo'lib kelgan. Tadbirkorlik tushunchasi XVI asrdan boshlab iqtisodchilar, siyosatshunoslar fikrini o'ziga jalb eta boshlaganlar. J.B.Sey, A.Marshall, V.Zombramb, Y.Shumpeter, F.Noytlar tadbirkorlik ilmining asoschilari hisoblanadi va "tadbirkorlik" kategoriyasini ilmiy muamalaga kiritishda ularning xizmatlari muhim ahamiyat kasb etadi.

"Tadbirkorlik" kategoriyasiga ilmiy ta'rifni XVIII asr boshuda ingliz olimi R.Kantilon bergan. Uning fikricha, "tadbirkor – bu foyda olish maqsadida o'zlarini o'tga – choqqa utib bo'lsa ham, bozor ayirboshlashga intiluvchi kishilarning yangi qatlamidir". U tadbirkorlikni bozor talabi va taklifi o'rtasidagi farqni ilg'ab, foyda olish uchun harakat qilish xususiyati deb bilgan. Bu – arzonga olib, qimmatga sotish imkoniyatini anglatadi. Ushbu imkoniyatdan foydalana olgan va tavakkalchilik bilan ish yurituvchilarni "tadbirkorlar" deb atagan. Demak, R.Kantilonning qarashicha, tadbirkor – bu bozor imkoniyatlarini ko'ra oladigan shaxsdir. U foyda olish uchun ushbu imkoniyatlardan tadbirkorlik orqali foydalanadi. R.Kantilon tavakkalchilikni tadbirkorlikning eng muhim omili deb hisoblagan.

A.Smit, D.Rikardo, Dj.S.Malyalar esa tadbirkorlik mohiyatini tadqiq etishda uning alohida vazifalarini amalda ajratmagan. Ular ishlab chiqarish va kapital qo'yishni avtomatik jarayon deb baholangan, hamda har qanday ko'ra bilish va tavakkalchilikni baholash muhim qarorlar qabul qilishni talab etmaydi, deb hisoblashgan.

Hozirgi zamon iqtisodchilari amaliyotda "tadbirkor", "kichik biznes" va "kichik tadbirkorlik" tushunchalarini bir xil ma'noga ega, deb biladilar. Iqtisodiy adabiyotlarda bu tushunchalarga olimlar tomonidan berilgan turlicha ta'riflar mavjud. Ba'zilarida "kapitalizmgaacha biznes bo'lmagan", degan fikr uchraydi.[2] Axir bu – go'yoki "iqtisodiyot bo'lmagan" degan gap bilan barobardir! Ayrim manbalarda esa "biznes kategoriyasi kundalik ilmiy muomalaga kapitalizmga o'tish davrida kiritilgan", deb tushuntiriladi.[3] Iqtisodchilardan S.S.G'ulomov, A.F.Dogil, B.A.Semenov fikricha,

“Biznes – tadbirkorlikka nisbatan keng ma’noga ega. Tadbirkorlik faoliyati biznes faoliyatining bir shakli sifatida iqtisodiyotning turli sohalarida amalga oshiriladi”. I.A.Arhipov esa “Biznes – foyda olish uchun bo’lgan ishlab chiqarish, bandlik va tadbirkorlik faoliyatidir”, deb hisoblaydi.[4]

Tahlil va natijalar

O’zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish uning faoliyatiga qulay shart – sharoitlar yaratish maqsadidagi chora – tadbirlar yil sayin keng miqyosda amalga oshirilmoqda. Mulkdorlarning o’rta sinfini shakllantirish, ichki bozorni raqobatbardosh va sifatli mahsulotlar bilan to’ldirish, yangi ish o’rinlari yaratish va shu asosda aholi daromadlarini ko’paytirish hamda farovonligini oshirishning muhim omili, mamlakat taraqqiyoti yo’lidagi faol harakatlantiruvchi kuch sifatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik davlat tomonidan qo’llab-quvvatlanmoqda.

Respublikamizning iqtisodiy taraqqiyoti, iqtisodiy mustaqilligi, xalqning farovon turmush darajasi, qolaversa mehnat resurslarining ish bilan bog’liqdir. Bu holat esa korxonalarning iqtisodiy erkinligini rag’batlantirish darajasining rivojlanishi bilan tavsiflanadi. Istiqbolda iqtisodiy tarmoqlarida ham o’zgarishlar yuzaga keladi. Bu holat ham kichik tadbirkorlikning rivojlanishi asosida ro’y beradi.

Respublikamizda kichik korxonalar tomonidan tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishning o’sishini yaratilgan imkoniyatlardan faollik bilan foydalanish evaziga ta’minlash mumkin. Hisoblarga ko’ra 2020 – yilga borib respublika bo’yicha kichik biznesning ishlab chiqarilgan YAIM hajmidagi ulushini 61,1 foizga yetkazish kichik tadbirkorlik korxonalarining yillik mahsulot ishlab chiqarishining o’sishi 2,5 foizdan kam bo’lmagan holatdagina amalga oshadi. Hududlarning mashinasozlik va metallga ishlov berish, yengil sanoat, ayniqsa, trikotaj va tikuvchilik buyumlari tayyor mahsulot ishlab chiqarishga ixtisoslashgan sohalarida kichik biznesning o’rni va ulushi mutlaqo tenglashsa ijobiy natijaga erishiladi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyotni rivojlantirish, aholi bandligi va daromadlarini oshirishda muhim omildir. Ushbu soha vakillarini har tomonlama qo’llab – quvvatlash maqsadida oxirgi ikki yarim yilda Prezidentning ellikdan ortiq farmon va qarorlari qabul qilingan. Xususan, pandemiya davrida ham 10 ga yaqin yaqin farmon va qarorlar e’lon qilindi. Jumladan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini davlat bo’yicha ro’yxatdan o’tkazish, turli ruxsatnomalarni olish va boshqa ko’plab xizmatlar bo’yicha tartib – qoidalar soddalashtirildi.

2012–yil 2-mayda qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasining “Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to‘g‘risida”gi qonunning yangi tahririning 3-moddasida “Tadbirkorlik faoliyati sub’ektlari tomonidan qonun hujjatlariga muvofiq amalga oshiriladigan, o‘zi tavakkal qilib va o‘z mulkiy javobgarligi ostida daromad ya’ni foyda olishga qaratilgan tashabbuskorlik faoliyatidir”,[5] – deb ta’rif berilgan. Bundan ko‘rinadiki biznes va tadbirkorlik asos, shart – sharoit, tamoyillarga ega bo‘lganligi uchun ham amaliyotda biznes va tadbirkorlik yokida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik kabi qo’sh nomlar bilan atalib, bir xil ma’noda ishlatiladi.

2017-2021 – yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishlari bo‘yicha harakatlar strategiyasining uchinchi ustuvor yo‘nalishi bo‘lmish, iqtisodiyotni rivojlantirish va liberallashtirish yo‘nalishida, iqtisodiyotda davlat ishtirokini kamaytirish, xususiy mulkning huquqlarini himoya qilish va uning istiqbolli rolini yanada kuchaytirish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik rivojlanishini rag‘batlantirishga qaratilgan institutsional va tarkibiy islohotlarni davom etish. Xususiy mulkning huquq va kafolatlarini ishonchli himoya qilishni ta’minlash, barcha turdagi to’sqinliklar va cheklanishlarni bartaraf etish, xususiy tadbirkorlik va kichik biznesni rivojlantirish yo‘lida to‘liq erkinlik berish, amaliyotda “Agar xalq boy bo‘lsa, davlat ham boy va kuchli bo‘ladi” degan prinsipni amalga oshirish uchun kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni keng rivojlantirish uchun qulay ishbilarmonlik muhiti yaratilgan.

Prezidentimiz ta’kidlaganlaridek, hozirgi kunda kichik biznes sub’ektlari yalpi ichki mahsulotning qariyb 50 foizini ishlab chiqarmoqda. Vaholanki, 2000 – yilda bu ko‘rsatish 30 foizni tashkil etgan edi. Bunday natija birinchi navbatda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik davlat tomonidan doimiy qo‘llab – quvvatlanayotgani samarasidir. Mamlakatimizni rivojlantirish, yangilash va modernizatsiya qilish bo‘yicha tanlangan strategiyamizni va inqirozga qarshi qabul qilgan dasturimizni amalga oshirish natijasida yurtimiz dunyodagi sanoqli davlatlar qatorida iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishning barqaror sur’atlarini ta’minlash, aholimizning moddiy farovonligini yuksaltirishga erishganligi qayd etiladi.

Tadbirkorlikni qo‘llab – quvvatlash deganda biznes sub’ektlarining faoliyat olib borishi uchun zarur shart – sharoitlar yaratish tushuniladi. Bu narsa birinchi navbatda tadbirkorlik faoliyatini tartibga keltiruvchi farmonlar va qarorlar tadbirkorlikni rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratib beruvchi qonunlarning mavjudligi, ya’ni korxonalarni ro‘yxatdan o‘tkazish jarayonining qisqa va oddiy bo‘lishi soliq qonunchiligini takomillashtirish hamda qo’shma korxonalar faoliyatini rivojlantirishdan iborat.

Jahon amaliyotida milliy iqtisodiyotlarning barqaror rivojlanishida xizmat ko'rsatish sohasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sub'ektlari faoliyati muhim o'rin egallab, iqtisodiy hamda ijtimoiy muammolarni hal etishda yetakchi rol o'ynaydi. Eurostat tashkilotining xabar berishicha, 2024 – yilda Italiyada 3,7 mln, Fransiya 2,9 mln, Ispaniyada 2,4 mln, Germaniyada 2,3 mln va Buyuk Britaniya 1,9 mln ta kichik biznes sub'ektlari faoliyat ko'rsatgan. Ushbu sohada Germaniyada 17,8 mln, Italiyada 11,2 mln, Buyuk Britaniya 10,3 mln, Fransiya 9,0 mln va Ispaniyada 8,0 mln aholi doimiy ish bilan band bo'lgan.[6]

Shu sababli ham jahonning rivojlangan mamlakatlarida barqaror va yuqori iqtisodiy o'sishni ta'minlashda tadbirkorlik faoliyati imkoniyatlaridan kengroq foydalanishga katta ahamiyat qaratilmoqda. Sababi bandlik, ijtimoiy himoya, mahsulot va xizmatlarning yangi turlarini ishlab chiqarishda bu soha muhim ahamiyat kasb etadi. Jahon iqtisodiyotida xizmat ko'rsatish sohasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sub'ektlari faoliyatini rivojlantirish jarayonlarining tashkiliy – iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish va samaradorligini oshirish, joylarda qulay ishbilarmonlik muhitini yaratish, ularning tashqi iqtisodiy faoliyatidagi ishtirokini kuchaytirish, aholini ish bilan ta'minlash va daromadlarini oshirish borasidagi imkoniyatlardan to'laqonli foydalanish bugungi kunda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

1-jadval

O'zbekistonda tadbirkorlikni qo'llab – quvvatlash natijalari[7]

	Ko'rsatkichlar	2022	2023	2024	Izoh
1	Kichik biznesning YaIMdagi ulushi	53%	54%	55%	Statistika agentligi
2	Tadbirkorlik sub'ektlarining umumiy soni	557 ming	600 ming	670 ming	Yillik o'sish kuzatilgan
3	Band aholining tadbirkorlikdagi ulushi	74%	75%	76%	Xizmatlar sohasi yetakchi
4	Tadbirkorlikni qo'llab – quvvatlash jamg'armasi	3,8 trln so'm	5,4 trln so'm	6,2 trln so'm	Kafilliklar hajmi oshmoqda
5	Subsidiyalar hajmi	2,1 trln so'm	3,0 trln so'm	3,8 trln so'm	Foiz xarajatlarini qoplash bo'yicha

6	Yoshlar va ayollar tadbirkorligiga ajratilgan kreditlar	1,9 trln so'm	2,6 trln so'm	3,2 trln so'm	“Yoshlar” va “Ayollar” daftarlari doirasi
7	Biznesni ro'yxatdan o'tkazish muddati	1 kun	1 soat	30 daqiqa	“Yagona darcha” tizimi joriy etilgach

Manba: Tahlillar asosida muallifning shaxsiy ishlanmasi

O'zbekistonda tadbirkorlik sub'ektlarini qo'llab – quvvatlash bo'yicha 2022-2024 – yillar davomida kuzatilgan asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlar yig'ilgan. Ushbu ma'lumotlar mamlakatda tadbirkorlikni rivojlantirish jarayonida huquqiy – iqtisodiy mexanizmlarning samaradorligini raqamlar orqali tahlil qilishimiz mumkin. Jadvaldan ko'rinib turibdiki, O'zbekistonda tadbirkorlikni qo'llab – quvvatlash bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar ijobiy natija berib kelmoqda.

Ushbu jadval ma'lumotlarga qaraganda, mamlakatimizda 2022-2024 – yillarda xususiy tadbirkorliklar ijobiy natijalar ko'rsatmoqda. Dastlab, kichik biznesning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi yildan – yilga oshib borayotgani iqtisodiyotda tadbirkorlikning keskin o'sib borayotganini anglatadi. Yildan yilga foizning o'sib borishi shuni anglatadiki mamlakat iqtisodiy o'sishining muhim omillardan biri bo'lib borayotganini. Shu bilan birga tadbirkorlik sub'ektlarining soni ham sezilarli darajada oshganini ko'rsatadi. 2022-yilda 557 mingta bo'lgan bo'lsa, 2024-yilda esa 670 mingtagacha ko'paygan, bu shuni anglatadiki, aholining tadbirkorlik sohasida qiziqishi ortganligini hamda band aholining tadbirkorlikdagi ulushi 74 foizdan 76 foizgacha oshganligi ham aholi bandligini ta'minlash ham muhim rol ekamligini ko'rsatadi. (1-jadvalga qarang)

Davlat tomonidan tadbirkorlikni qo'llab – quvvatlash uchun ajratilayotgan mablag'lar ham yildan – yilda oshib bormoqda. 2022-yildagi 3,8 trillion so'mdan 2024-yilga kelib esa 6,2 trillion so'mga yetganligi ham bu sohaning rivojlanayotganini ko'rsatadi. Subsidiyalar hajmining oshib borishi ham tadbirkorlik uchun qulay sharoitlar yaratib berayotgan muhim omillardan biridir. Ayniqsa foiz xarajatlarini qoplash uchun ajratilayotgan mablag'larning ortishi biznesni boshlash va rivojlantirishni yanada osonlashtirmoqda. Yana bir muhim o'zgarish – biznesni ro'yxatdan o'tkazish jarayoni ancha soddalashtirildi. 2022-yilda bu jarayon 1 kunni olgan bo'lsa, 2024-yilga kelib 30 daqiqa vaqtni talab qiladi.

Umuman olganda jadvaldagi ko'rsatkichlar mamlakatimizda kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha olib borilayotgan islohotlar samarali natija berayotganini ko'rsatadi. Kelajakda ham tadbirkorlikni qo'llab – quvvatlash, moliyaviy imkoniyatlarni kengaytirish va yangi ish o'rinlari yaratish orqali iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga erishish mumkin.

Rivojlangan mamlakatlarda biznes mutaxasislarini tayyorlashga alohida e'tibor qaratiladi. Ba'zi mutaxasislarning qarashicha, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasidagi ta'lim hattoki moliyaviy kredit ajratishdan ham muhimroq ahamiyatga ega. Kanadada tadbirkorlikni qo'llab – quvvatlashga qaratilgan maqsadli dasturlar amalga oshirildi va boshqaruv bo'yicha ko'mak xizmati yo'lga qo'yildi. Kanada Bandlik va Emigratsiya vazirligi tizimidagi bandlik mazkazlari kichik korxonalarga ishchilarni tanlash va yollash borasida ko'rsatdi hamda turli masalalar – jumladan, rejalashtirish, ijtimoiy sug'urta va boshqalar bo'yicha maslahatlar beradi. Kanada Federal banki esa 75 kishigacha xodimga ega korxonalarga maslahat yordami ko'rsatadi. Bu yerda mijoz muammolari tahlil qilinib, ularning yechimlari ishlab chiqiladi hamda ular bilan birga amalga oshirish ishlari olib boriladi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiyotda band bo'lganlar sonidagi ulushi turli xorijiy davlatlar ko'rsatkichlari bilan taqqoslanganda Yaponiyada bu ko'rsatkich 78 foizni, Italiyada 71 foizni, Germaniyada 69,5 foizni, Buyuk Britaniyada 56 foizni, AQShda 54 foizni, Rossiyada esa 25,6 foizni tashkil etganligini ko'rsatadi.

AQShda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sub'ektlarining muammolari bilan ikki muhim tashkilot – Kichik biznes ma'muriyati (KBM) va Kichik biznes ishlari bo'yicha Kongress qo'mitasi shug'ullanadi. Ularda 4-5 mingga yaqin xodim faoliyat yuritadi. Ushbu tuzilmalar faqatgina kichik va xususiy korxonalarning muammolarini hal etishda ixtisoslashgan. KBM mamlakatda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish hamda turli moliyaviy institutlarning shakllanishi uchun qulay sharoitlar yaratadi. Masalan: kichik korxonalarni moliyaviy qo'llab – quvvatlash, innovatsion korxonalarni qo'llash, tabiiy ofatlarda yordam dasturi, kichik korxonalarning eksportini rivojlantirish va milliy kamchiliklarga ega va manfaatlari to'silgan guruhlarini qo'llab – quvvatlash dasturlari hisoblanadi.

AQShda kichik mulkchilik shaklini rivojlantirish va qo'llab – quvvatlash bo'yicha jami 61 ta maxsuslashtirilgan dastur ishlab chiqilgan. Dunyoning boshqa hech bir mamlakatida bunday qudratli va keng qamrovli dasturlar mavjud emas. Bundan tashqari, kichik va xususiy tadbirkorlikni soliq sohasida rag'batlantirish bo'yicha KBM tajribasi alohida e'tiborga loyiq. Bu tajriba shu narsalarga asoslanadi:

1. Chegaralangan soliq stavkalarining bosqichma – bosqich pasaytirilishi
2. Tor soliq bazasi doirasida soliqqa tortishni kamaytirish
3. Soliq imtiyozlaridan keng foydalanish

Natijada sanoat va xizmat sohasi hamda savdo sohasida investitsiyalar oqimi ta'minlanadi.[8] Shunday qilib yuqorida keltirilgan kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini va xorijiy tajribani o'z ichiga qamrab oluvchi "Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sektorini yanada rivojlantirish dasturi"ni ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir.

Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqib shuni aytish kerakki, olib borilayotgan bunday siyosat mamlakat iqtisodiyotining samarali rivojlanishida ahamiyati benihoya kattadir. Ularni mintaqqa iqtisodiyotiga jalb etish hamda samarali foydalanish bo'yicha mavjud muammolarni hal etish, tadbirkorlikni rivojlantirish, mamlakatda ishsizlik darajasini kamaytirish hamda iqtisodiyotni modernizatsiyalash orqali raqobatdoshligini oshirish imkonini beradi.

Xulosalar

Xulosa qilib aytganda ushbu soha bugungi kunda iqtisodiy taraqqiyotning muhim omilidan biridir. Bu soha keskin rivojlanishi iqtisodiy o'sishni, aholi bandligini oshirish va ijtimoiy muhitni shakllantirish ham judayam muhim.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki davlat tomonidan yaratilayotgan qulay ishbilarmonlik muhiti va moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari hamda huquqiy kafolatlar tadbirkorlik faoliyatining kengayishiga xizmat qilmoqda. Xususan so'nggi yillarda kichik biznesning YAIMdagi ulushi ortib borayotgani tadbirkorlik sub'ektlari sonining ko'paygani va ro'yxatdan o'tkazish jarayonlarining soddalashtirilgani olib borilayotgan islohotlarning amaliy samarasidir.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan siyosatni izchil davom ettirish mavjud muammolarni o'z vaqtida bartaraf etish hamda xorijiy ilg'or tajribalarni milliy sharoitga mos holda joriy etish orqali mamlakatimiz iqtisodiyotining barqaror va raqobatbardosh rivojlanishiga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. North D.C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 152 p.
2. Williamson O.E. The Economic Institutions of Capitalism: Firms, Markets, Relational Contracting. – New York: Free Press, 1985. – 468 p.
3. Stiglitz J.E. Economics of the Public Sector. – 3rd ed. – New York: W.W. Norton & Company, 2000. – 823 p.

4. Acemoglu D., Robinson J.A. Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity and Poverty. – New York: Crown Business, 2012. – 529 p.
5. Porter M.E. The Competitive Advantage of Nations. – New York: Free Press, 1990. – 896 p.
6. World Bank. Doing Business 2020: Comparing Business Regulation in 190 Economies. – Washington, DC: World Bank Group, 2020. – 152 p.
7. OECD. SME and Entrepreneurship Outlook 2019. – Paris: OECD Publishing, 2019. – 300 p.
8. Rasulov R.X. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyoti. – Toshkent: Fan, 2016. – 180 b.